

N:o 14.

Ank. till Riksd. kansli den 17 febr. 1899, kl. 12 midd.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om lagbestämmelser till skydd för det fria arbetsaftalet.

Uti en inom Andra Kammaren väckt, till lagutskottet hänvisad motion, n:o 52, anför herr S. Söderberg:

»Det torde vara en känd sak, att förhållandet mellan arbetare och arbetsgifvare för närvarande icke är det allra bästa, åtminstone icke på alla platser. Orsakerna dertill kunna ju vara rätt många. Ibland kan man spåra dessa orsaker å arbetsgifvarnes sida, stundom å arbetarnes. Att särskildt förklara, hvar största felet ligger, har jag hvarken lust eller förmåga att orda om. Det hör icke heller till den sak, hvilken jag nu särskildt vill framhålla.

Det är många arbetare, som betrakta det som ett tvång att behöfva ansluta sig till en fackförening. Dessa försaka gerna de fördelar, som dermed kunna vara förenade, emot att vara fria män — bundna endast af det fria aftalet med sin arbetsgifvare. Men arbetareorganisationerna hafva utvecklat sig derhän, att det är förenadt med största svårighet för en sådan arbetare att erhålla arbete och undgå de obehag från kamraters sida, som deraf kunna följa. Likaså ha dessa organisationer framkallat många obehagligheter för arbetsgifvarne, då de icke sjelfva få underhandla med sina arbetare, utan ofta med för dem okända personer, som nu ofta sker vid arbetsnedläggelser. Friheten har härigenom lidit ett ganska betänkligt afbrott både för gifvare och tagare af arbete. Det patriarkaliska förhållandet dem emellan har efterträds af ett tillstånd af misstänksamhet, hvarigenom båda parterna lida skada, och splitet mellan olika klasser hindrar samhällets lugna utveckling.

Att på lagstiftningsväg råda bot härför är nog en mycket vanskelig sak; men liksom det måste ligga den sanne fosterlandsvännen om hjertat att värna sitt land för yttre fiender, som hota dess frihet, så bör man ju

använda de medel, som stå till buds, att motarbeta sådant inom våra gränser, som är egnadt att föra vårt frihetsälskande folk under trældomsok.

Hvad jag härigenom i all korthet velat anföra, är endast ett påpekande af nödvändigheten, att förhållandet mellan arbetare och arbetsgivare på något sätt ordnas, att effektivt lagligt skydd beredes dem, som bedrifva handtverks- eller fabriksrörelse, och samma skydd för de arbetare, som vilja arbeta, men icke vilja ansluta sig till de socialistiska fackföreningarna.

Men det kan icke med fog begäras af enskild person, knappt af Riksdagens lagutskott, att föreslå några detaljerade bestämmelser i denna vidlyftiga och djupgående fråga, utan tager jag mig friheten föreslå, att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhåller, det Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, hvilka åtgärder i lagstiftningsväg kunna vidtagas för bevarandet af det fria arbetsaftalets hållande i helgd, och framlägga för Riksdagen förslag till lag, som afser skydd för arbetare, som ej vill tillhöra någon fackförening, samt skydd för arbetsgivare, som hindras i sin handtverks- eller fabriksrörelse af strejkande, som spionera omkring deras verkstäder.»

Lagutskottet, som vid sistlidet års riksdag hade att yttra sig i anledning af en utaf herr C. J. Jakobson väckt motion med ungefär samma syfte som den nu förevarande, hemställde då, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla om utarbetande och framläggande för Riksdagen af förslag till sådana lagbestämmelser, som kunde anses erforderliga för beredande af nödigt skydd åt i behörig ordning ingångna arbetsaftal. Denna hemställan bifölls af Första, men afslogs af Andra Kammaren.

Utskottet intager i föreliggande fråga samma ståndpunkt som lagutskottet vid sistlidet års riksdag. Sålunda finner utskottet det vara synnerligen angeläget att få till stånd en lagstiftning, som på ett mera verkamt sätt än den nuvarande skyddar det fria arbetsaftalet och så vidt möjligt förebygger de skadliga verkningarna af arbetsinställelser till trots af ingångna arbetsaftal. Om man nemligen fasthåller, att det icke kan komma fråga att i ringaste mån inskränka arbetarnes rätt att fritt förfoga öfver sin arbetskraft och söka betinga sig det pris för sitt arbete, som de anse motsvara detsamma, så kan det icke förnekas, att ett aftal om arbete å ena och arbetspris å andra sidan bör, lika väl som hvarje annan medveten och frivillig öfverenskommelse, uppfyllas der så påfordras, och detta lika väl af den ena som af den andra utaf parterna samt till den ändan vara faktiskt förbindande lika starkt åt båda hållen.

Behovvet af åtgärder, egnade att uppnå ifrågavarande syfte, har ock i än högre grad än förut ådagalagts genom de under sista året inträffade

arbetsinställelserna samt af den i många fall högst afsevärda skada, som derigenom förorsakats så väl arbetsgifvare som arbetare.

Men kan man således, enligt utskottets mening, vara temligen ense om behovet af särskilda lagstiftningsåtgärder till förekommande, så långt ske kan, af ekonomisk skada genom brytande af arbetsaftal, så torde enigheten icke vara lika stor, då fråga blir om hvad som för detta ändamål bör göras.

Väl hafva inom utskottet åtskilliga åtgärder ifrågasatts såsom förtjenta att härutinnan komma under öfvervägande. Så har t. ex. framkastats tanken att inrätta skiljenämnder för slitande af tvister mellan arbetsgifvare och arbetare, och från annat håll har ifrågasatts att skänka effektivare skydd åt arbetsaftalet genom att tillförbinda de s. k. fackföreningarne såsom juridiska personer att med sin egendom ersätta den skada, som för arbetsgifvare uppkommer genom kontraktsbrytande arbetsinställelser, af fackföreningarna åstadkomna eller understödda. Utskottet ser sig likvisst icke i stånd att angifva några bestämda grunder för en blifvande lagstiftning i ämnet.

Dock hyser utskottet den tillförsigt, att ur en allsidig utredning af hithörande förhållanden skall framgå, att en effektiv lagstiftning till skydd för arbetsaftal verkligen är möjlig, och huru en sådan lämpligast bör ordnas, och utskottet anser sig därför böra föreslå, att frågan öfverlemnas till Kongl. Maj:ts pröfning. Ett ytterligare skäl härför finner utskottet i den omständigheten, att sistlidet års Riksdag hos Kongl. Maj:t anhållit om utarbetande och framläggande för Riksdagen af förslag till ny legostadga. Det torde nemligen vara synnerligen lämpligt att i sammanhang med den utredning, som i följd af förberörda skrifvelse kan förväntas i fråga om de arbetsaftal, som falla under legostadgan, få frågan om ändrad lagstiftning rörande öfriga arbetsaftal under ompröfning.

Af hvad sålunda anförts föranlättes utskottet hemställa,

att Riksdagen måtte, i anledning af förevarande motion, i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla om utarbetande och framläggande för Riksdagen af förslag till sådana lagbestämmelser, som må anses erforderliga för beredande af nödigt skydd åt i behörig ordning ingångna arbetsaftal.

Stockholm den 17 februari 1899.

På lagutskottets vägnar:

K. S. HUSBERG.

Reservation

af herrar *Husberg*, *Nilsson* och *E. Svensson*.

Herr *Ohlsson* har begärt få antecknadt, att han icke deltagit i ärendets behandling inom utskottet.
